

Kalocsa Város Roma Nemzetiségi Önkormányzata Elnökétől

ELŐTERJESZTÉS

Kalocsa Város Önkormányzat Képviselő- testületének soron következő ülésére

Tárgy: Emlékmű állítása a Kalocsa Belvárosában Nagyidai Sztojka Ferenc emlékére.

Tisztelt Bálint József Polgármester Úr!

Kalocsa Város Roma Nemzetiségi Önkormányzata emlékművet (mellszobrot) szeretne állítani Nagyidai Sztojka Ferenc cigány származású költő, szótárkészítő és műfordító tiszteletére és emlékére Kalocsa Belvárosában. A felmerülő költségeket az RNÖ saját költségvetéséből illetve közadakozásból fedezné. Terveink szerint az alkotást Farkas Tibor szobrászművész készítené el.

Kérjük a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy a Belváros frekventált pontján engedélyezzék az emlékmű felállítását.

Indoklás:

Nemzetiségi önkormányzatunk fontosnak tartja a cigányság kulturális hagyományainak és emlékeinek ápolását. Nagyidai Sztojka Ferenc a cigányság kiemelkedő alakja. Ő volt az első kortársai között, aki megalkotta a Lovári Szótárat.

Nagyidai Sztojka Ferenc

Sztojka Ferenc (cigány becenevén Fardi) 1855 márciusában született Uszódon. Szótárkészítőként, költőként és műfordítóként Nagyidai Sztojka Ferenc néven vált ismertté. Sztojka József (Sztojka Pál nagyvajda gyermeke) és Kozák Borbála egykori sátoros cigányok fia volt. Szülei 1849-ben hagytak fel a vándorélettel, s telepedtek le az akkor Pest-Pilis-Solt vármegyéhez (ma Bács-Kiskun megyéhez) tartozó Uszódon. A kor azon kevés cigány emberéhez tartozott, aki középiskolát végzett. 1875-től katonaiskolába járt, s honvédségi altiszté avatták. Bosznia okkupációja idején – még harmadéves altisztként – a 38. gyalogezredben szolgált. A hadjárat alatt jelentkezett először költői szenvedélye. Akkor írt verseit Gradasaczbán (ma Gradačac), az ottani hírlapok közölték. Később a Fővárosi Lapokban is jelentek meg költeményei. Kivételes nyelvtelenségnek bizonyult, cigány anyanyelvén kívül nyolc nyelven beszélt. Habsburg József főherceg (József nádor fia), a Magyar királyi Honvédség megszervezője és első főparancsnoka, már csapattiszt korától nagy

kedvveléssel, később pedig tudományos igénnyel is foglalkozott a cigány nyelvvel. A roma nyelvjárások (köztük a lovari dialektus) első – az akkori Európában is egyedülálló – rendszerezett nyelvtanát végül Czigány nyelvtan – Románo csibákero sziklaribe cím alatt 1888-ban jelentette meg, a Magyar Tudományos Akadémia vállalkozott kiadására. Munkájában olyan cigány személyiségek voltak segítségére, mint például Ipolysági Balog Jancsi, az 1848/49-es szabadságharc alatt Guyon Richárd hadtestének zenélő-harcoló hőse, az 1850-ben közreadott első hazai cigány nyelvű nyomtatvány, a „Legelső cigány imádságok” írója. (Az Ipolysági zenekar primásának halálakor a méltó temetés költségeit is a főherceg vállalta magára.) Sztojkatól is segítséget kért, akinek áttekintésre, észrevételezésre megküldte a kéziratait. Maradtak fenn Uszódról keltezett válaszlevelek, amelyben ezek megérkezettéről tudósított, majd javítási észrevételeket közölt vele Sztojka. A honvédségtől is szabadságolták, hogy cigány-magyar szótárt szerkeszthessen. Amikor 1866-ban elkészült, a megjelentetés teljes költségeit a főrangú úr, a honvéd főparancsnok vállalta magára. Ezért is kapta azt a címet, hogy „Ő császári és magyar királyi fensége József főherceg magyar és cigány nyelv gyök-szótára. Romané álává. És ezért van az is, hogy a kötet elején mindkettejük képét közölték. Nem sok könyv lehet a világon – talán csak ez az egy – amelyet egy cigányember és egy királyi herceg arcmása vezet be. Kalocsán nyomtatták ki 600 példányban.

Kérjük a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy kérésünknek adjon helyt.

Kalocsa, 2019. február 27.

Sztojka István
Elnök